

Regionaal College voor de behandeling van Bezwaren en Geschillen in de Kerkprovincie Utrecht

Zaaknummer: RCBG 072

Uitspraak, 14 juli 2017

Uitspraak van het Regionaal College voor de behandeling van
Bezwaren en Geschillen in de Kerkprovincie Utrecht

Inzake:

C.J. Vroon c.s.
verder te noemen: Vroon c.s.

Tegen:

De Algemene Kerkenraad van de Protestantse gemeente te Soest
verder te noemen: AK

tegen het besluit van de AK d.d. 16 februari 2017.

De AK heeft in de vergadering van 16 februari 2017 besloten om:
de aanbevelingen van de commissie Flankerend Beleid over te nemen en met prioriteit nader uit te werken;
ingående 1 september 2017 de wijkgemeenten op te heffen, de vorming van een Protestantse Gemeente Soest en de bijbehorende plaatselijke regeling vanaf 1 september 2017 van kracht te verklaren;
de aanwijzing van de Emmakerk en de Oude Kerk als vierplekken van de toekomst van de Protestantse gemeente Soest en de onttrekking aan de eredienst van de gebouwen De Open Hof en de Wilhelminakerk ingaande 1 januari 2022.

1. De procedure

Bij brief van 4 maart 2017 dienen Vroon c.s. bezwaar in bij het Regionaal College voor de behandeling van Bezwaren en Geschillen (verder te noemen: RCBG). Bij het ingediende bezwaar zijn zes bijlagen gevoegd. De brief is ondertekend door C.J. Vroon, penvoerder van de initiatiefgroep tot indienen van het bezwaar. Naast C.J. Vroon ondertekenen drieëndertig anderen het bezwaarschrift. Bij brief van 24 maart 2017 stelt het RCBG de AK in de gelegenheid een verweerschrift in te dienen. Bij brief van 11 april 2017 zendt de AK zijn verweerschrift in. Bij dit verweerschrift zijn achttien bijlagen gevoegd. Bij brief van 23 juni 2017 reageren Vroon c.s. op dit verweerschrift. Partijen zijn verschenen op de zitting van 28 juni 2017.

Protestantse Kerk

2. Inhoud van het bezwaar

- a) In de AK zijn de wijken van de te sluiten kerken ondervertegenwoordigd, elk met 2 leden en is met name de wijk van de Emmakerk oververtegenwoordigd met 6 leden.
- b) Er heeft geen feitelijke afweging plaatsgevonden welke gebouwen het beste passen bij het nieuwe beleid (verwoord in het Beleidsplan); daarnaast zijn de kerkgebouwen niet met objectieve maatstaven onderling vergeleken, hoewel deze aanpak wel beschreven is in het Beleidsplan. Verder is er een duidelijke voorkeur om de Oude Kerk als vierplek bij voorbaat veilig te stellen. De aanschaf en plaatsing van een te restaureren orgel in de Oude Kerk, sluiten nagenoeg uit dat deze plek niet als vierplek zou worden aangewezen.
De samenstelling van de Gebouwencommissie die de AK zou adviseren bij het maken van een keuze voor de te behouden vierplekken is, zoals de AK zelf, onevenwichtig. De uiteindelijke keuze van de AK wijkt af van het advies van deze commissie en wordt met name bepaald door de verkoopbaarheid van de te sluiten kerkgebouwen. De inkomsten die deze gebouwen genereren, laat de AK buiten beschouwing.
De criteria die zijn opgesteld om tot een keuze te komen, zijn van dien aard dat de Wilhelminakerk en De Open Hof er aan voldoen, de Emmakerk en de Oude Kerk echter niet. En volgens het College van Kerkrentmeesters zijn alle mogelijke varianten die de Gebouwencommissie noemde haalbaar en betaalbaar.
- c) De voorzitter van de AK geeft in een interview een onjuiste weergave van de gang van zaken voor wat betreft de bezwaren uit De Open Hof en de Wilhelminakerk. Daarnaast geeft de voorzitter van de AK aan dat het risico dat gemeenteleden afhaken, bij de Emmakerk het grootst is. Dat is echter niet onderzocht. Daarnaast is het argument dat de Emmakerk een gemeentelijk monument is en dus moeilijk verkoopbaar, niet onderbouwd.
- d) De financiële transparantie ontbrak lange tijd. Uiteindelijk blijkt dat er de eerstkomende jaren geen financiële noodzaak is om kerken te sluiten.
- e) Vele gemeenteleden hebben schriftelijk vragen ingediend zonder antwoord te krijgen. De initiatiefgroep (Vroon c.s.) werd pas kort na 16 februari 2017 benaderd voor een gesprek.
- f) Om het draagvlak te vergroten is een commissie Flankerend Beleid ingesteld. De opdracht die deze commissie kreeg, was vaag. De AK heeft niet getoetst of het draagvlak na het rapport van de commissie is vergroot. Tenslotte wordt opgemerkt dat ook deze commissie onevenwichtig is samengesteld.
- g) De nadruk die de AK legt op 'verbinding' maakt het noodzakelijk het besluit terug te nemen en de komende vijf jaar te investeren in werkelijke verbinding tussen wijkgemeenten.
- h) Men kan zich niet aan de indruk onttrekken dat er van meet af aan sturing is geweest om de Emmakerk en de Oude Kerk als vierplekken te behouden.

Gezien dit alles verzoeken Vroon c.s. te onderzoeken of het besluit rechtvaardig en rechtmatig is genomen en, zo nee, het besluit van de AK nietig te verklaren. Daarnaast verzoeken Vroon c.s. om opschorting van het besluit, zodat geen onomkeerbare handelingen en beslissingen worden uitgevoerd.

3. Verweer van de AK

- Het verweer geeft het proces weer dat tot het definitieve besluit heeft geleid en de feiten en overwegingen die aan dit besluit ten grondslag liggen.
- Er wordt een korte schets gegeven van de situatie van de Protestantse kerken in Soest.

Protestantse Kerk

- Er is een koppeling tussen het opheffen van de wijkgemeenten en het komen tot één Protestantse Gemeente Soest, met de bijbehorende nieuwe Plaatselijke Regeling en het onttrekken van twee kerkgebouwen (De Open Hof en de Wilhelminakerk) aan de eredienst, onder aanwijzing van de Emmakerk en de Oude Kerk als vierplekken aan de andere kant. Het ene onderdeel vormt een onverbreekelijke voorwaarde voor het andere.
- a) De AK is samengesteld op de juiste wijze. De door de bezwaarden genoemde aantallen kloppen, maar de AK wijst er op dat de leden van de AK moeten besluiten vanuit en met inachtneming van het overkoepelende belang van de Protestantse Gemeente Soest.
- b) De Gebouwencommissie leverde een overzicht aan van diverse keuzes voor twee scenario's. Een complementair scenario met de keuze voor een andere kerk naast de Oude Kerk en een multifunctioneel scenario waarin elke combinatie van twee van de vier kerken mogelijk was. In de vergadering van de AK is eerst de keuze gemaakt voor een complementair scenario en daarna ging de te maken keuze tussen de Emmakerk, De Open Hof en de Wilhelminakerk. De afweging volgens de opgestelde criteria tussen deze drie kerkgebouwen liet uiteindelijk slechts marginaal verschil zien zodat het financiële aspect meer nadruk kreeg. Met name gaat het dan om de te verwachten verkoopopbrengst aan de ene kant en het afbreukrisico aan de andere kant. De inkomsten uit verhuur zijn niet meegerekend, want overschot aan lokaliteiten wordt liefst vermeden in verband met extra kosten en de extra lasten van beheer. De vroege beslissing de Oude Kerk als gebouw te behouden hield in geen geval in dat deze kerk van meet af aan ook als vierplek dienst zou doen.
 - c) Het gepubliceerde interview met de voorzitter van de AK is op een ongelukkige wijze geredigeerd. Het betreffende artikel heeft trouwens geen rol gespeeld bij de besluitvorming.
 - d) Er is een noodzaak tot kostenbesparing, die vooral wordt bereikt door de beperking van de personele formatie. Daarbij wordt voor 2021 gestreefd naar een situatie die past voor twee vierplekken. Er is de brede wens snel te komen tot een duidelijke eindsituatie.
 - e) Het aantal brieven liep op enig moment zo op dat zorgvuldige en volledige beantwoording van elke brief ondoenlijk werd. Elke brief is ter kennis gebracht aan de AK-leden en inhoudelijk, waar mogelijk, meegenomen in de besluitvorming.
 - f) Er kon geen sprake zijn van een "vrije" opdracht voor de commissie Flankerend Beleid. Bedoeling was immers verbreding draagvlak voor het genomen (voorlopig) besluit. Het door de commissie – unaniem – uitgebrachte rapport is op een ambtsdragersavond besproken; er kwam toen geen wezenlijke kritiek op het flankerend beleid naar voren. Daaruit leidde de AK af dat er voor de inhoud van Flankerend Beleid draagvlak aanwezig was.
 - g) Samenwerking en verbinding in samenhang met het genomen besluit, is naar het oordeel van de AK zeker mogelijk; daar zal de komende tijd ook op ingezet worden.
 - h) Voor de sturing waar Vroon c.s. over spreken is geen grond te vinden, noch in het ingediende bezwaarschrift noch in het besluitvormingsproces.
- Het blijft de verantwoordelijkheid van opvolgende besturen om (onderdelen van) dit besluit, alvorens dit daadwerkelijk en onomkeerbaar te effectueren, te beoordelen naar de feiten en omstandigheden van dat moment.

Protestantse Kerk

4. Reactie van Vroon c.s. op het verweer van de AK

In hoofdlijn komt deze reactie op het volgende neer:

- a) Er is geen financiële urgentie om zo spoedig mogelijk twee gebouwen te sluiten.
- b) Door het voorafgaand besluit de Oude Kerk in elk geval in eigendom te houden voor een periode van tien jaar, is het overduidelijk onmogelijk om nog objectief te kunnen kiezen tussen de vier gebouwen op basis van objectieve criteria.
- c) De AK concludeert najaar 2016 dat er onvoldoende draagvlak is voor het voorlopig besluit inzake de vierplekken. Het is een raadsel op grond waarvan de AK twee maanden later, na het rapport Flankerend Beleid, concludeert dat er wel voldoende draagvlak is.
- d) Er is geen sprake geweest van het hanteren van objectieve criteria.
- e) Belangrijkste bezwaren tegen het besluitvormingsproces zijn:
 - Tijdens en na het horen van de wijkgemeenten is het gesprek met de bezwaarmakers niet aangegaan.
 - De argumenten van de AK inzake de besluiten zijn zwak en niet overtuigend.

5. De hoorzitting

De bezwaarders hebben aangegeven dat hun bezwaren zich niet richten tegen de vorming van de Protestantse Gemeente Soest en dat dit besluit kan worden losgekoppeld van de andere besluiten van 16 februari 2017. Het proces van eenwording kan zonder meer doorgaan. Zij willen met hun bezwaar bereiken dat de besluitvorming over het kiezen van twee vierplekken op transparante wijze geschiedt. De AK heeft aangegeven dat loskoppeling van de besluiten niet aanvaardbaar is, omdat dan leden van een of meer andere wijkgemeenten daartegen bezwaar zullen maken.

6. Overwegingen

- a. Het college zal zich beperken tot dat deel van het besluit waartegen de bezwaren zich richten. Dat is met name het aanwijzen van de twee vierplekken en het flankerend beleid.
- b. Voor een opschorting van het in werking treden van het besluit van de AK met ingang van 1 september 2017 bestaat geen aanleiding. Het college zal in deze uitspraak een oordeel geven.
- c. De AK heeft in het kader van het besluitvormingsproces eerst een aantal opvolgende beleidsplannen het licht doen zien. Het beleidsplan Trektocht naar de toekomst voor de periode 2015-2022 is de basis voor het besluitvormingsproces naar de keuze voor twee vierplekken. Naast de gebruikelijke vergaderingen van de AK, is ook in de Soestbrede ambtsdragersvergadering, de knooppuntavonden voor alle gemeenteleden, wijkkerkenraadsvergaderingen en de twee procedures van kennen en horen van de gemeente in de periode van 2014 tot en met september 2016 gesproken over de keuze voor twee vierplekken. De AK heeft op 16 en 18 juni 2016 een voorgenomen besluit genomen om te kiezen voor de Emmakerk en de Oude Kerk. Deze procedure is volgens de plaatselijke regeling zoals die toen gold verlopen en er is gelegenheid geweest voor kennen en horen als bedoeld in artikel VI.5 van de Kerkorde.
- d. De AK heeft zich ook de vraag gesteld of er voldoende draagvlak is voor de

Protestantse Kerk

voorgenomen besluiten. De AK heeft daarom bij het instellen van een commissie Flankerend Beleid die voorgenomen besluiten ook als uitgangspunt genomen. Dat het advies van de commissie Flankerend Beleid geen draagvlak bij de bezwaarden en hun initiatiefgroep heeft opgeleverd, maakt niet dat daarmee in de rest van de te vormen Protestantse Gemeente Soest geen breder draagvlak kon bereiken.

- e. De samenstelling van de AK tijdens het besluitvormingsproces is in overeenstemming met de Plaatselijke Regeling. Het enkele feit dat 6 van de 12 leden van de AK uit een van de wijkgemeenten, de Emmakerk, afkomstig zijn is niet in strijd met die regeling. De AK heeft aandacht besteed in de vergadering van 18 juni 2016 aan de vraag of alle leden aan de stemming deel konden nemen. Het antwoord daarop was dat alle leden op persoonlijke titel, zonder last of ruggespraak met hun wijkgemeente kunnen stemmen voor de toekomst van de gehele Protestantse Gemeente Soest. Daarmee acht het college de samenstelling van de AK niet een reden de besluitvorming onrechtmatig of onrechtvaardig te achten.
- f. De Oude Kerk heeft wel een aparte rol gespeeld in het besluitvormingsproces. De AK heeft medewerking verleend aan de plaatsing van een historisch orgel. Of die medewerking grote of minder grote financiële risico's met zich bracht is niet van belang, wel dat daarmee de Oude Kerk behouden moest worden. In het besluitvormingsproces is duidelijk geworden dat het behoud van de Oude Kerk niet betekende dat op voorhand deze kerk ook een van de twee vierplekken zou moeten worden. Het college verwijst naar de notitie over de vierplekken, waarin bij het multifunctionele scenario de Oude Kerk behouden bleef naast twee andere vierplekken. Tussen partijen is geen twijfel over de financiële haalbaarheid van alle voorgestelde opties binnen dit en het andere scenario.
- g. De Ak heeft erkend dat het interview met de toenmalige voorzitter van de AK "ongelukkig" is geredigeerd. Wat daar ook van zij, het college heeft geen enkele aanwijzing dat dit interview een rol heeft gespeeld in het besluitvormingsproces. De opmerking in dit interview dat naast het behoud van de Oude Kerk twee andere vierplekken financieel niet haalbaar waren is niet in overeenstemming met hetgeen hiervoor onder f is overwogen en de daarbij behorende verslagen van de vergaderingen.
- h. Bezwaarden menen uit het feit dat de sluiting van de Wilhelminakerk en de Open Hof is uitgesteld tot 2022 af te leiden dat er geen financiële noodzaak bestaat voor dat besluit. Los van de vraag of die financiële noodzaak er nu of in de nabije toekomst is, is naar het oordeel van het college van doorslaggevend belang dat de keuze voor twee vierplekken uit het beleidsplan 2015-2022 komt. Dit beleid wordt door de AK vastgesteld en staat voor het college niet ter beoordeling.
- i. Ook de andere bezwaren leiden niet tot een andere conclusie ten aanzien van de zorgvuldigheid, de rechtmatigheid en rechtvaardigheid van de door de AK gevolgde procedure.
- j. Onder de bezwaarden leven veel vragen. De AK heeft voldoende gedaan om de vragen te beantwoorden. Het college begrijpt dat er ook gevoelens leven van teleurstelling omdat hetgeen met eigen handen in de Wilhelminakerk is opgebouwd na 2022 geen functie meer heeft in de Protestantse Gemeente Soest. Deze teleurstelling is niet weg te nemen nu het besluitvormingsproces naar het oordeel van het college goed is verlopen.

Protestantse Kerk

7. **Beslissing**
Het college wijst het bezwaar af.

Aldus gewezen op 14 juli 2017

door ds. C.P. Bouman (voorzitter), mw. mr. A. Stehouwer (secretaris), G. Roks (lid), mr. P.P. de Koning (toegevoegd lid), P. Goudkamp (toegevoegd lid), R. van Mourik (lid), mw. mr. H.H. Bruggeman-Smit (adviserend lid)

Tegen deze uitspraak kan ex. Ord. 12.8.1 en 2 binnen dertig dagen na verzending van de uitspraak beroep worden aangetekend bij het Generale College voor de behandeling van Bezwaren en Geschillen.

voorzitter

secretaris

Wegens vakantie kan de secretaris niet tekenen. Dit gebeurt later.

In afschrift -als PDF- op 14 juli 2017 via de e-mail verzonden aan:

- C.J. Vroon, Haagwinde 52, 3764 TN Soest
- Algemene Kerkenraad Protestantse Gemeente Soest, t.a.v. mw. H.J.C. Zevering-van Buuren, scriba, Thorbeckestraat 30, 3762 SN Soest
- Kleine Synode, Postbus 8399, 3503 RJ Utrecht
- Breed Moderamen van de Classicale Vergadering Amersfoort, Hof der Liefde 7, 3823 HK Amersfoort
- Generaal College voor de behandeling van Bezwaren en Geschillen, Postbus 8399, 3503 RJ Utrecht

door mw. J.M. Runia,
secretaresse

J.M. Runia 14-7-2017

De volledig getekende uitspraak wordt eind augustus 2017 per post verzonden.